

593; 830 8,1887,120; 488o 56,80; 328f 2,101; 519 33 (Krarup); 941 106; 24 19; (3) 488o 75; (4) 488 6, 1883,281,355,357; (5) 186 11f; (6) 718 1837,20; (7) 488o 58; (8) 474 1774,154f; (9) 739 2,1800,298; (10) 32 1856,40; 280 4/2 1923; (11) 977 1767,158; 739 2,1800,298; 718 1837,20; 488o 318; (12) 488o 187, 273; (13) 488o 318; (14) 280 4/2 1923; (15) 161 1906/24:1178; (16) 739 2,1800,298; 408 1854,34; (17) 449 1933,17f; (18) 739 2,1800,298; 427 1809,23; 32 40; 282 22; 488o 162; 939 1876.1,222; 280 4/2 1923; (19) 473 1,1747-48,58-60; (20) 739 2,1800,298; 32 40; (21) 328f 2,246; (22) 485 1819 66f; (23) 739 2, 1800,298; (24) 82 80f; (25) 519 130; (26) 328f 1,177; (27) 328f 1,228; (28) 509 1,1798,48; 488o 116; 32 1856,40; 634 18758 (Hårby ØFyn); (29) 752 102; (30) 939 1876.1,222 og 1877.1,51f; (31) 510 2,482f; (32) 760 506.

GÅDE, TALEMÅDER, SLANG

Hvad lighed er der mellem en enkemand og en gulerod? (de har begge deres bedre halvdel i jorden) (1).

Atten hundrede og hvidkål, da pastinakkerne faldt ned og slog gulerødderne ihjel = ubestemt tidsangivelse (Jylland; 2).

Amagermor, gi' mig gulerøer! Nej, sågu gør jeg ej, vil du gå din vej (3).

En dans på Anholt hed »Gulerødder atten«, man sang: To til atten gi'r en snes, tre moleviter koster en pøs, atten gulerødder, atten (4). En gammel sangleg begynder: Hønsefødder og gulerødder og halsen af en svane (5).

Når frøerne kvækker om foråret, siger man, at de »skraber gulerødder« (6).

Gulerødder er slang for fingre; spille kong Gulerod = optræde brovtende eller bedrevidende, også om person, der er til nar (7).

Snemandens næse er ofte en gulerod; de ældre blomsterskærme er legende børns »fuglereder« (8).

LITTERATUR: (1) 488n 169; (2) 228e 1,35; (3) 241 1861,114; (4) 488e 103; (5) 690 7,359 (1871); (6) 830 8,106; (7) 85 59,165; (8) 462 95.

PROSA

Gulerøddernes lette, fjerdedelte løvtoppe steg som tusinder af små grønne vandspring i snorlige, parallelle alléer. Ned langs dem hinkede harerne mimrende af fryd over denne rigdom af saftigt, skørt, knasende gufguf (a), stod ... som to lange, parallelle striber af små, grønne springvand, som en allé en miniature af dværgpalmer (b) *Knud Poulsen* (1). Gulerod med skærme som opslæde og krængede parasoller *Ellen Raae* (2) – den

vilde gulerods kniplingsparasol, ganske lav og spinkel, man tør slet ikke titte ind under den og se, hvad for en prinsesse der mon sidder og driller sin forelskede humlebi *Valdemar Rør-dam* (3).

LITTERATUR: (1) (a) 730c 50f; (b) 730 112; (2) 735c 63; (3) 789v 36.

Kørvel, *Anthriscus*

VILD KØRVEL, *Anthriscus silvestris*; 50–100 cm høj med hul, furet stængel, flerdobbelt fjersnitdelte blade og store hvide blomsterskærme, frugterne glinsende sortbrune. Landets mest almindelige skærmpolante, ved alle veje, gærder, skovbryn osv. Skarntyderne gør krav på masseherredømme *Chr. Richardt*.

Kørvel (den dyrkede) o. 1300ff (kiruæl, kyruæl) med uvis betydning; *skarntyde* 1796ff er fællesnavn til alle mere almindelige hvidblomstrende skærmpolanter, nu botanisk om *Conium maculatum* (s. 317), mange ældre omdannelser: *skarrentyde* Sejerø, *skarntønder* Røsnæs, *skarnkigger* Falster, *skadekjøs* Ærø.

Hundekeks 1775ff; NSjælland, Bornholm, forleddet nedsættende, efterleddet af svensk käx, der måske oprindeligt sigter til den hule stængel eller skærmens lighed med en primitiv øsekurv til fiskefangst o. lign. (norsk kjeks = fiskeketcher, dansk kejs); *hundetyde*, *-tude* NSjælland o. 1870ff, af stænglerne laver børn fløjter eller tuderør, måske i det sønderjyske stednavn *Hundetude* 1683ff (1), forvansket til *hundetulle* og *hulletude* Sjælland, hulle er sjællandsk dialekt for hyld, som har lignende blomsterstande, jf. *hyldekeks* NSjælland; *hundeskræme* ved Grenå, skræme = skrige, *tudestængel* og *fløjteurt* Sjælland o. 1870; *gjællike* VJylland måske til jysk gjæle=tudskråle; *paraply* MFyn, *brudeslør*. (2). **HAVEKØRVEL**, *Anthriscus cerefolium*, er lidt lavere, har glat stængel og færre blomster i skærmene; hele planten lugter stærkt krydret. *Kørvelkål* 1520–1820.

Til anden botanisk slægt hører den ligeledes stærktduftende Sødskærm eller Spansk Kørvel (*Myrrhis odorata*) med meget store sorte og furede frugter; forvildet hist og her fra tidligere dyrkning som køkkenplante. *Anis* 1647ff, NJylland, *aniskål* 1842ff Jylland; sml. s. 292.

LITTERATUR: (1) 148 4,602; 5,299 jf. 254 og 6, 59,294; (2) 689 1,96–98,2,98.